

mus rasuram, post capitalum statim percussa tabula sepelitur, quia quandam est insepultus, non licet in claustrum vel loqui vel aliud quid facere, nisi tantum psalmis ad exsequias vacare. Solus armarius tantum facit de scriptura, quod defuncti nomen scribit in Memoriali fratrum, et breves qui mittendi sunt pro eo per cellas.

Nonnullæ sunt congregationes non solum monachorum sed etiam clericorum, quæ habent societatem nostram et fraternitatem, ut cum Brevis eorum venerit ad nos de defuncto, vel ad illos noster, officium et missa geratur, et postea septenarius cum officiis et missis. Item sunt plerique fideles Christi, tam pauperes quam divites, qui, cum adducti in capitulum nostrum venerint, petunt ut ipsi quoque mereantur habere fraternitatem nostram. Annuitur, et cum libro eis datur, ut partem et communionem habeant de omnibus bonis quæ ullo modo sunt vel in orationibus vel in elemosynis, non solum apud nos, sed etiam in cunctis locis quæ nostri juris esse videntur. Pro his omnibus, quando sunt in hac temporali vita, specialiter cantatur

A per singulas horas psal. LXXVIII et ea collecta *Præ-tende, Domine, famulis*, etc. quoties ad majorem vel ad matutinalem missam dicitur, pro eis apponitur. Postquam autem obierint, ad missam et officium defunctorum ea collecta *Omnipotens sempiternus Deus, cui*, quando non est in ordine collectarum prima, illis proprie deputata est. Et similiter illæ inat. laudes pro defunctis, quæ post quamlibet diem XII lectionum solemnem in sequente nocte absque officio cantantur. Præterea quatuor vices in anno, id est, post primam Dominicam Quadragesimæ, post Natal. SS. apostolorum Petri et Pauli, post festivitatem Omnium Sanctorum, in quibus specialem eorum commemorationem facimus cum officio, cum missa, cum septenario, et tricenario, et præbendæ eodem modo quo solet agi pro quolibet absente fratre qui obierit in aliqua cellarum nostrarum. Quod cum satis manifeste relatum sit in superioribus, non est opus secundo referre. Et hoc est quod superadditur, quod duodecim pauperes reficiuntur; hoc minus agitur, quod non a singulis sacerdotibus missa cantatur.

ANNO DOMINI MLXXXVII.

WILLELMUS CALCULUS

GEMMETICENSIS MONACHUS.

NOTITIA HISTORICA.

(FABRIC., *Bibliotheca mediæ et infimæ Latinitatis*, tom. III, pag. 147.)

Willelmus Calculus, Northmannus, cœnobita sive monachus Gemmeticensis ord. S. Bened., scripsit *Historiæ Northmannorum libros octo* (1), quorum primis quatuor Dudonis Historiam De moribus et actis primorum Northmanniæ ducum misit in compendium; libro quinto, sexto, septimoque a Richardi I obitu, sive ab anno 996, eandem continuavit usque ad Angliam a Willelmo I Conquæstore an. 1066 subactam, atque hos septem libros, eidem dedicavit Willelmo, quem *orthodoxum summi Regis nutu Anglorum regem* appellat. Deinde aliquot annis interjectis, præter clausulam libri VII, de Willelmi I obitu, qui in an. 1087 incidit, adjunxit librum octavum de actibus fratrum Willelmi II regis Anglorum, Roberti ducis Northmannorum, et Henrici I regis Anglorum Northmannorumque ducis, atque de initio regni Stephani, qui an. 1135 Henrico successit. (2) Proderunt in Wil. Cambdeni Anglicar. Northmannicar. et Cambricarum rerum Scriptoribus, Francof. 1602, fol., pag. 604, 691, atque ex duobus codicibus mss. castigatioribus in Northmannicis Andree Du Chesne, Paris, 1619, fol., pag. 215, 317. Codex ms. qui fuit in biblioth. Hobendorfiana, III, pag. 246, jam perlatus est cum aliis illius thesauri librarii cimeliis in bibliothecam Cæsaream.

(1) Ita in Andree Du Chesne editione, quæ octo libris distinguitur. Nam in Cambdeniana septem libri sunt, duobus, nempe tertio et quarto, bis pro tertio numeratis. Itaque et septem computant Vosius, pag. 405; Oudinus tom II, pag. 4112, aliique.

(2) Sed de Gestis Henrici I Anglorum regis et Willelmi, utrum ab illo quoque post obitum Willelmi I, adjecta sint, an ab alio potius conscripta monacho qui libri septimi auctor sit, dubium movet epistola quam operi suo Willelmus præfixit ad Wil-

helmum I, et multo magis Ordericus Vitalis. Hic enim ipsum post Senlaccium certamen narrationem suam terminasse scribit omnino his verbis: *Willelmus quoque cognomento Calculus, Gemmeticensis monachus, Dudonis materiam subtiliter replicavit, facete abbreviavit et successorum actus usque ad subjectionem Angliæ adjecit. Post certamen Senlaccium, narrationem suam consummavit, Willelmoque regi subtilissimo suæ gentis obtulit. OUDIN.*